

Националният интерес изисква енергийна независимост и възобновяеми енергоизточници: Изпълнете реформите по НПВУ!

Прессъобщение на Коалиция за климата – България

03.03.2025 На българския национален празник 3 март отговорните политици и институциите да гарантират националния интерес и сигурност, като изпълнят енергийните реформи, предвидени по Националния план за възстановяване и устойчивост, настоява Коалиция за климата – България. ККБ обединява над 50 енергийни експерти, учени, неправителствени и бизнес организации, които взаимодействат за ограничаване на изменението на климата.

България рискува да загуби най-малко 1,2 млрд. лв. безвъзмездни средства от Националния план за възстановяване и устойчивост ([НПВУ](#)). На 26.02.2025 г. МС оповести на брифинг, че възнамерява да се откаже от множество вече одобрени проекти. Надвисналият финансов крах се дължи на неизпълнени от България условия за реформи в енергетиката.

Противно на лансираните от министъра на енергетиката Жечо Станков оправдания, ККБ е длъжна да изясни, че:

- 1. Предвидените по НПВУ реформи съвсем не са произволни:** години наред те бяха част от годишните мониторингови доклади на ЕС. **Българската икономика продължава да е въглеродно най-интензивна в съюза, а от там и най-бедната**, сочи справка към доклада на ЕК от юли 2024 г., по напредъка на България по рамката за определяне на националните приоритети за реформи и наблюдение на тяхното изпълнение, известна като “Европейски семестър”. Ето защо енергийните реформи логично залегнаха в регламента на ЕС като условие за получаване на средства по Механизма за възстановяване и устойчивост.
- 2. Второ, чрез въпросните реформи България защитава националния си интерес и укрепва националната си сигурност, която е част от общата сигурност и енергийна независимост на обединена Европа!**
- 3. Неразбиране и политическо напрежение създават не реформите, а отказа да бъдат разяснени ползите от тях, както и бездействието за реализацията им, в ущърб на националния интерес и благополучието на всеки български гражданин.**

Климатичните изменения изострят съществуващите в световен мащаб напрежения като предизвикват нови конфликти от политически, дипломатически, икономически, финансов, социален и военен характер, както и бежански вълни, които все по-осезаемо засягат Европа.

България е сред 10те най-засегнати страни в света от екстремни метеорологични явления в резултат на климатичните промени за 2022 г., сочи [Индексът на климатичния риск](#) на Germanwatch, който бе представен на Конференцията по сигурността в Мюнхен. Индексът оценява смъртност сред населението и щети за икономиката, причинени от екстремни жеги, пожари, наводнения, бури – явления, които стават все по-чести и все по-интензивни в нашия регион.

Неслучайно само преди броени месеци за пръв път екстремните температури допринесоха за загуба на човешки живот и имущество, в следствие от масови пожари в България. Страната нито може да губи повече човешки живот заради бездействието спрямо климата, нито може да си позволи такова закъснение. На този фон, **особено цинично е оповестеното намерение на управляващите да се откажат или да предоговарят поставената цел за намаляване с 40% до 2026 г. на емисиите от въглища.** Тази цел е кумулативна и се постига стъпаловидно, т.е. чрез междинните ѝ индикатори.

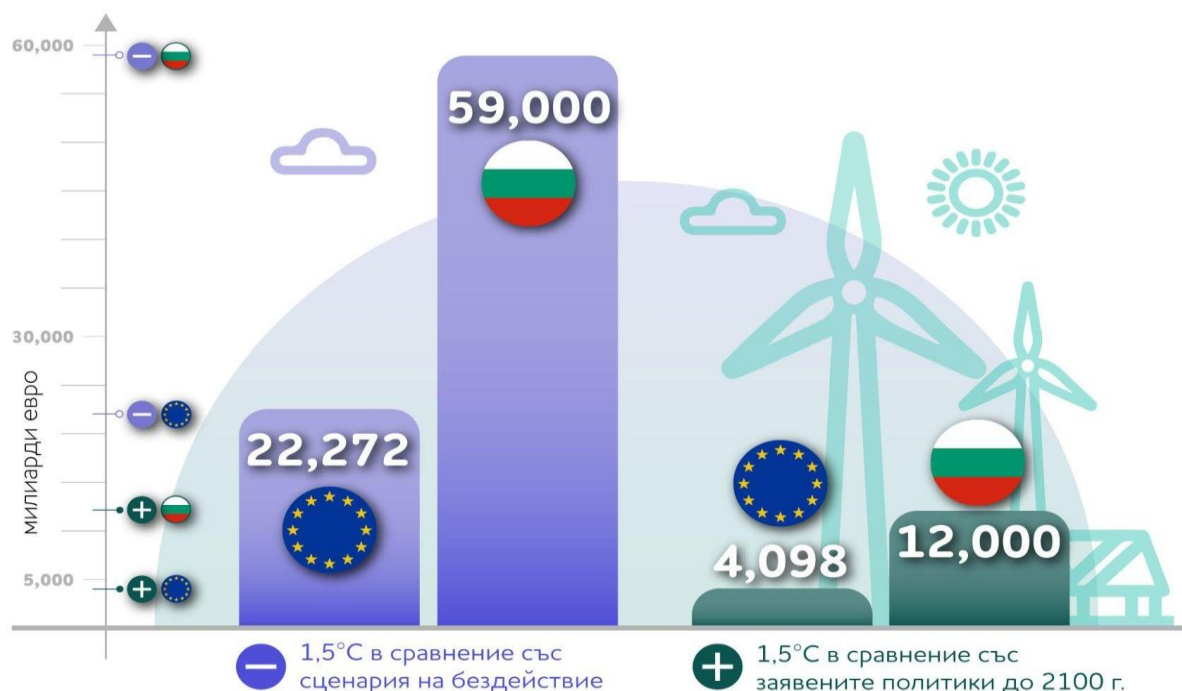
Отказ от решителни климатични политики в момента, би коствал на България **59 милиарда евро бъдещи загуби от свързани с климата екстремни събития.** За това предупреждава току що публикуван доклад от мрежата CAN Europe, озаглавен. “Парижкото споразумение се отплаща: Ускоряването на зеления преход води до социално-икономически съпътстващи ползи”. Според доклада, ограничаване на глобалното затопляне до 1,5 градуса не само би предотвратило тези и други загуби, но и ще донесе **допълнителни финансови ползи от 7.6 млрд евро — или почти 10% от БВП на България за 2022 г.** Избегнатите икономически загуби за България, както и високата цена на бездействието личат на приложената по-долу графика, предоставена от “За Земята” - член на CAN и на Българската коалиция за климата (ККБ).

ИЗБЕГНАТИ ЗАГУБИ ОТ СПАЗВАНЕТО НА ЦЕЛ 1,5°C В ЕС И БЪЛГАРИЯ

За Земята
Приятел на Земята България

Източник: Изчисления на CAN Europe
въз основа на модела SOACSCH

От злополучния брифинг на МС се разбра, че загубите на средства по НПВУ може да са много повече от вече оповестените 650 милиона евро за 2-то плащане от НПВУ. Страната рискува **загуба на над половината средства от плана, в размер на около 2-3 милиарда евро**. Толкова сериозно оряване и загуба не само уврежда националния интерес на България, в момент когато страната предприема дълго отлаганото усилие да изпълни всички изисквания за влизане в Евроната. То граничи с национална измяна.

Причините не са само политически и лобистки. Министърът на регионалното развитие Иван Иванов пред БНТ определи забавените процедури като “престъпно бездействие”! Тромавата и **неработеща администрация често парализира енергийни и други реформи**, жизненоважни за националната сигурност и интерес.

Наложителни действия

ККБ настоява за **незабавни решителни мерки за подобряване на ефективността на администрацията. За да имат ефект, те трябва да се приемат в самото начало на управленския мандат** на кабинета. За тази цел трябва спешно възстановяване на хоризонталната координация в правителството за координиране на изпълнението на проектите по НПВУ и реформите за декарбонизация, с търсене на активна подкрепа от гражданското общество.

Спешно приемане на **Пътната карта за климатична неутралност** със срокове и етапи за постепенно преустановяване употребата на въглища, ще засили позицията на България в преговорите за спасяване на поне част от второто плащане. **Такава карта ще повлияе позитивно на бъдещите инвестиции в енергийна трансформация** не само от НПВУ, но и от Фонда за справедлив преход и други национални и международни финансови инструменти. Картата ще осигури предвидимост за бизнеса и гражданите относно управлението на енергетиката, очакваните инвестиции, и ефекта върху цялата икономика.

В следващите месеци е нужно **приоритетно изпълнение на малкото проекти, които пряко подпомагат хората и домакинствата**. Такива са проектите за инсталиране на соларни инсталации по покриви, за енергийно обновяване на сградите, създаването и операционализирането на Националния фонд за декарбонизация и неговите подфондове и др., както и осъществяване на зелената и цифрова трансформация в страната, в директна полза на гражданите.

Следните стъпки са от ключово значение за сигурността на страната и хората и изискват политическа воля:

- **Приемане на целта за климатична неутралност до 2050 г. и включването ѝ в Закона за ограничаване на изменението на климата (ЗОИК)**. Законодателни и управленски усилия за ефективно намаляване на емисиите на парникови газове и заместване на замърсяващите атмосферата производства с устойчиви и щадящи климата алтернативи. Въвеждане на системен подход при осъществяване на действия за адаптация към изменението на климата.
- **Гарантиране на изпълнението на националните ангажименти** за постигане на предвидените цели на ЕС по Парижкото споразумение за климата. Оценка и регулярна

актуализация на специфичните рискове за секторите на българската икономика от неблагоприятни ефекти на климатичните промени.

- **Възстановяване на възможността за многостепенен и мултисекторен диалог** в рамките на Консултативния съвет за Европейската зелена сделка (КСЕЗС) и тематичните подкомисии: за енергиен преход (КЕП), за енергийна ефективност и преодоляване на енергийната бедност (КЕЕПЕБ), за устойчива мобилност и др.
- **Възстановяване на длъжността “вицепремиер по климата”** като част от структурата на МС, координираща интегрирането на климатичните политики във всички секторни политики.
- **Обезпечаване на независим експертен и научен принос, без политически и икономически вмешателства**, за формулиране, подготовка, изпълнение, отчитане и оценка на политиките, свързани с климата.
- **Подготовка, навременно информиране и ангажиране на населението** за предотвратяване на климатичните изменения и адаптиране към тях. Участие на обществеността при формирането и изпълнението на политиките и мерките на национално и местно ниво. Прозрачност и отчетност на институциите пред обществото.

Приоритетите и работната програма на ЕК, заложи в следващата Многогодишна финансова рамка, Споразумението за чиста промишленост и Плана за действие за достъпна енергия, ускоряват декарбонизацията и преминават към минимизиране на използването на изкопаеми горива. България трябва използва, а не да се опитва да възпрепятства постигането им! Загуба на средства от НПВУ би забавило изключително много икономиката и конкурентоспособността и ще прехвърли целия неизбежен разход за зеления преход върху националния бюджет. Напротив, **приоритетно изпълнение на реформите по НПВУ и максимално изпълнение на стратегически важните проекти, ще донесе икономически просперитет и съпътстващи ползи като намаляване на енергийната бедност, спестяване от внос на горива и - не на последно място, по-здравословен и щастлив живот на българите и по-ниски здравни разходи.**

За повече информация:

Радостина Славкова, Координатор “Енергия и климат”, Екологично сдружение “За Земята”, тел. 0899 670416 и Иван Куцаров, Ръководител на проекти и координатор на Коалиция за Климата - България, Фондация “БлуЛинк”, тел. 0886 874 100, е-поща: contact@climatebg.org